

Новата адвокатура

от Адвокат Христо Иванов и адвокат Тодор Дочев

Адвокатурата често оставаше встрани от фокуса на провеждащата се съдебна реформа и състояние ѝ не беше предмет на особено обществено внимание. В резултат пред избраното миналата неделя ръководство на адвокатурата стоят сериозни предизвикателства, чийто залог е успехът на съдебната реформа в България изобщо. С оглед липсата на практика за изготвяне на платформи от кандидатите за членове и председател на Висшия адвокатски съвет (ВАС) представяме някои от възможните приоритети на бъдещото управление:

Етичен кодекс

Адвокатите приеха идеята за въвеждане на регулиране на професионалното им поведение с различни резерви. Етичният кодекс остава без приложение. На новите лидери на адвокатурата предстои да убедят съсловие, че ефективната професионална саморегулация е ключов фактор за завоюване на общественото доверие. Реалното прилагане на кодекса е гаранция, че адвокатите могат да предоставят качествена защита и че колегията има вътрешен имунитет срещу случаи, в които адвокати стават брънки от корупционни вериги в правосъдието, манипулират и протакат процеса, прехвърлят собствените си слабости върху съда, като го набеждават за подкупен и некомпетентен и т.н. Само така адвокатурата ще може ефективно да настоява за уважение в процеса и ще повиши оценката и цената на адвокатския труд.

Равнопоставеност в съдебната зала

Все още не е намерен баланс между магистратския статут на прокурорите наравно със съдиите, като техни представители заедно съставят Висшия съдебен съвет, те се обучават заедно в курсовете на Националния институт по правосъдието, имат кабинети в едни и същи съдебни сгради, до които имат еднакво облекчен достъп, в които прокурорите винаги могат да работят с предимство с делата, и основните принципи на справедливостта, които изискват адвокатите и прокурорите да имат равно положение и права в съдебния процес.

Често балансирането на тези конституционни принципи ще минава през диалог на всички нива, работа със съдебните служители и службата за охрана на съдебната власт, ще трябва да се отстояват интересите на адвокатите както в области като деловодни софтуерни системи, така и по битови детайли като това дали съдебните сгради имат достатъчно входове, дали в тях ще се намерят достатъчно удобни работни помещения за адвокатите, дали те ще имат гардероби за тогите си и дори достъп до тоалетна.

Ключов остава въпросът за достъпа на адвокатите до всички документи по делата и възможността да се запознаят спокойно и своевременно с тях, да правят копия, без да плащат абсурдни цени. Председателите на някои съдилища продължават да поддържат политики, които съставляват сериозно нарушение на конституционното право на защита. Съществуват и цял кръг въпроси, свързани с достъпа на адвокати до затворените сгради и възможността им да работят с подзащитните си без намесата на персонала.

Обучение

Необходимо е да продължи работата по повишаване на професионалната квалификация. Под ръководството на министъра на правосъдието Миглена Тачева създаденият в края на 2005 г. Център за обучение на адвокати положи основите на модерна система на задължително продължаващо правно обучение, имаща амбициите да покрие разнообразните нужди на над 11 000 адвокати. Основни предизвикателства пред новия директор проф. Ал. Джеров ще бъдат изготвянето и въвеждането на учебни програми, отговарящи на все по-сложната нормативна база и право на ЕС; изграждане на административен капацитет; оползотворяване на възможностите за финансиране по европейски и други международни програми. Призивите за отлагане влизането в сила на новия ГПК заради слабата подготвеност на адвокатите бяха ясен пример за нуждата от сериозни инвестиции в подготовката на адвокатите.

ВАС би могъл да поеме по-активна роля при формиране на политиките във висшето образование, чиито слабости рефлектират пряко върху работата на адвокатите. Въвеждането на механизми за консултиране на професионалните организации на юристите при акредитацията на правните факултети би спомогнало за преодоляване на тяхната изолация от реалните нужди на пазара. С оглед балансиране на преобладаващо теоретичния характер на образованието е нужен засилен акцент върху практическите умения, включително чрез студентски стажове в правни кантори, организиране на учебни процеси и състезания, сътрудничество с правни клиники и др. Хубаво е да се помисли за въвеждането по подобие на съдебната система на адвокати наставници, които да поемат патронажа над младшите адвокати в рамките на първите 2 години от тяхната практика.

Финансиране

Органите на управление на адвокатската професия се самоиздържат най-вече от първоначалните и месечните членски вноски. Не прави изключение от принципа на финансиране и центърът за обучение, създаден с цел да обучава над 11 000 регистрирани адвокати. За сравнение, при общ брой на магистратите приблизително около 4000 средствата, отделени от държавния бюджет за магистратското училище за 2008 г., са 2.64 млн. лв. Тази сума надхвърля общата сума на бюджетите на ВАС и адвокатското училище. Необходимо е активно да се търсят допълнителни средства за обучението на адвокатите и новият ВАС трябва да възприеме като приоритет координирането на усилията за усвояване на фондове на ЕС от страна на различните адвокатски колегии и институции, включително като разпространява информация и подпомага процеса на планиране и кандидатстване. Оптимизацията на системата на правна помощ също ще подпомогне финансирането на адвокатурата.

Активна роля в законодателния процес

Защитата на правата на гражданите започва на етапа на създаване на законите и адвокатурата, като най-голямата юридическа общност е призвана да предоставя своята експертиза и да наложи своя глас за установяването на рационален и балансиран законодателен процес. Необходимо е да се работи за създаването на институционализирани вътрешногилдийни механизми за идентификация и обобщаване на законодателни празноти или проблеми по практическото прилагане на различни

норми и съпътстващо участие на експерти от средите на адвокатурата при промяна на действащи или разработване на нови нормативни актове.

Развитие на корпоративното упражняване на професията

Законът за адвокатурата от 2004 г. уреди корпоративния принцип на упражняване на адвокатската професия. Преобладаващата част от адвокатите обаче продължават да работят самостоятелно, като ограничават съвместната работа с други колеги до сътрудничество по конкретни казуси. Присъединяването към ЕС засили интереса на редица чуждестранни кантори към българския пазар. Утвърждаването на корпоративния модел на упражняване на адвокатската професия трябва да е приоритет, защото предлага по-големи гаранции за качество на услугите, позволява инвестиции в образованието на юристите, способства за специализацията в отделни отрасли на правото и за структуриране на адвокатската услуга. Присъствието на утвърдени кантори ще повиши доверието в адвокатската професия и ще стимулира по-високи нива на възнагражденията при оптимизация на разходите.